

VESTALKINA PRIČA

ŠERI SMIT

Prevela
Vanja Smoje-Glavaški

Laguna

Naslov originala

Sherri Smith
THE VIRGIN'S TALE

Tari

Copyright © 2008 Sherri Smith
Translation copyright © 2010 za srpsko izdanje, LAGUNA

IZJAVE ZAHVALNOSTI

Želim da zahvalim doktorki Polini Ripat na čitanju ranih verzija i stručnim savetima iz oblasti klasične umetnosti. Ova knjiga ne bi bila napisana bez nje. Večna sam dužnica Mirijam Tojuz jer me je podsticala da pišem, bez obzira na sve.

Hvala i mom agentu Sari Heler na brojnim predlozima, bezbrojnim satima provedenim u razgovoru i podršci koja mi je i te kako trebala.

Neizrecivo zahvaljujem i Kejt Lajal Grant iz Sajmona i Šustera u Velikoj Britaniji na pronicljivosti i savetima.

Mnogo hvala i Alejnu i Kerol Smit, Grejs Grejam, Šeri Grejam, Lisi Rasmusen, Džoun Rasmusen, Marsi Snajder i Skotu i Teri Nikolson, koji su, na ovaj ili onaj način, doprineli ovom poduhvatu.

Decembar 63. p. n. e./691. AUC*

GROBNICA

Glasovi se mešaju i stapaju u jedinstven šum dok se slojevi zemlje gomilaju iznad odaje. Vrata više nema. Uskoro će jarka i bela poslepodnevna sunčeva svetlost jenjati iza Kolinske kapije i prezriva svetina koja me nemo osuđuje najzad će se zaputiti k Rimu. Smrt po tako sunčanom danu kao da je so na rani. Više bih volela da pada kiša, da im stavi do znanja kako se bogovi s tim ne slažu, ali nebo bez oblaka podseća na ravnodušan osmeh ili vragolastu grimasu. Sad kad su se prisutni uverili u moj pad i shvatili da je izgred okončan, želeće da se brže-bolje vrate među gradske zidine da večeraju, piju vino, te naklapaju o mojoj krivici, a onda će sve zaboraviti, pa će voditi ljubav s robinjama, ženama ili jedni s drugima. Sad mi je to poznato. Ova zabava je svakako mnoge razgalila. Posle tuđe smrti ljudi su uvek puni života i spremniji su da se prepuste telesnom preterivanju. I to znam. Sutra će me već zaboraviti, a mesto na kome me je zemlja živu progutala ostaće neobeleženo i neprimećeno. Nisam tako zamišljala smiraj svog života. Naravno, ta mogućnost je uvek bila prisutna, kao

* AUC je skraćenica za latinski izraz *Ab Urbe Condita*, koji se odnosi na osnivanje grada Rima. (Prim. prev.)

stalno upozorenje zaglušeno hukom vode na kojoj sam pokušavala da se održim.

Sedim na sofi i trudim se da umirim usplahireno srce, ubrzano disanje i puls koji mi bubnja u grudima i vratu. Znoj mi kvasi kožu i peče oči. Vazduh je težak i vlažan. Mislila sam da će mi biti hladno, ali sad se osećam kao da su me stavili u vrelo kupatilo, a ne da su me zakopali u zemlju, pod brojne slojeve teške i blatnjave crnice. Pipam po mraku ne bih li našla obećanu lampu, ostavljenu na drvenom stočiću. Tarem kremen o kamen, trljam i grebem dlan i ručni zglob, nespretno ne samo zbog pomrčine već i stoga što sam neiskusna. Pomislili biste da je neko poput mene žustar i umešan, većih prstiju iz kojih bi iskrice poletele uz lak pokret palca i kažiprsta, ali nije tako. Oduvek sam čuvala vatru, ali je nikada nisam palila. Krešem i krešem sve dok varnice najzad ne upale lampu, koja osvetli prostoriju. Možda da pokušam da razdelim plamen, da ga raširim po podu, ili ga prinesem raštrkanim grančicama i suvom lišću. Šta bi onda rekli? Za njih bi to bio znak. Možda bi mi poverovali da sam nevina, neokaljana, čedna. Oni sve shvataju kao znakove i ne shvatajući da tumač zapravo pridaje značaj znaku. Kad bih zapalila svoju tamnicu i pomešala se s tlom i peskom, sprala bih ljagu sa svog imena. Bila bih bezgrešna vestalka, spasena i zaštićena Vestinim plamenom u grobnici, devica neprevaziđene čistote. Ili bi možda zaključili da me je buktinja podzemlja nestrpljivo šćepala iz grobnice da se suočim s kaznom za grehe za koje me smatraju odgovornom. Gorela bih kao što i dolikuje.

Sad vidim gde ću umreti. Grob mi se činio veći u mraku, ali zapravo je samo rupa u zemlji. Ne umem da odredim koliko sam duboko pod zemljom, ali ćelija mi je mala, široka svega metar, metar i po. Zapečaćena tavanica mi je visoko iznad glave, pa ne mogu da je dohvatim. Tako me niko neće čuti kako udaram o zemlju niti će moji krici, premda prigušeni, ikoga uznemiriti. I to bi – kao znak – značajno naudilo njihovoj odluci. Pored lampe nalazi se korpa s hranom. Sigurno su njome ublažili svoj osećaj krivice. Hleb je prašnjav, voće nagnječeno i

smežurano, a voda prekrivena slojem blata. Ta hrana nije namenjena jelu. Da su me tek tako ubili, dobrobit Rima je mogla biti uzdrmana, građanski nemir i naježda varvara izazvani i proširenje Rimskog carstva sputano. Kazniti vestalku, ili čak ubiti je, donosi nesreću jer postoji mala mogućnost da time vređaju Vestu, da su pogrešno protumačili njenu volju. Ova hrana samo podgreva njihovo uverenje da oni nisu dželati i da mi ovim nisu došli glave. Žmurim.

Nervozni smeh koji je dopirao odozgo zamro je: svi zvuci su utihnuli osim udaljenog krika vrane, jedine koja žali za mnom. Tišina mi nije strana. Odlučih da ne produžavam sebi patnju. Neću štedeti vazduh. Radije ću držati lampu upaljenu i omogućavati svetlosti da guta vazduh i plamenu da bude halapljiv kao i uvek. Tako ću umreti za dan-dva. Ne želim da skapam od isušenosti, već samo da usta punih ilovače, ukočena u blatu, izdahnem poslednji dah. Zamišljam kako mi vinova loza ili drvo rastu iz usta: maštam o semenu skrivenom između zuba. Počinjem da se svlačim. Prvo skidam povez za glavu i, jednu po jednu, vadim ukosnice skoro utisnute u teme, učaurene u žive rane. Povez pada na pod, a ja besramno češem obraze i nos i trljam oči. Ovde me niko ne vidi. Kovrdžava kosa mi je suva kao barut i miriše na dim. Čupam se dok pokušavam da raspletem pletenice. Kosa mi ne liči ni na šta: pretvorila se u neraspletivu mrežu. Sede vlasi nekad isprepletene s tamnosmeđima probile su se na površinu, pa se sad ističu u uvojcima. Nasmehih se na taj dokaz prkosa vremenu, kao da je ono pošast koju sam prebolela, pa sam sad na putu oporavka, a sede vlasi su mi dokaz da sam preživela, poput ožiljaka od boginja.

Uspravljam se i odvezujem zlačani povez ispod grudi. Preplićem ga između prstiju, napipavam njegovo gusto upleteno tkanje, a onda ga spuštam na zemlju. Ruke mi se tresu kao da njima više ne upravljam. Sedam i držim ih pred očima ne bih li ih umirila, ali one i dalje drhture kao usne prezrivo odbijenog deteta. Stavim ih pod bedra ne bih li ih ponovo naterala da me slušaju. Ponovo se naterah da se osvrnem po prostoriji, mojoj grobnici. Korenje viri kroz tavanicu, puže niz zidove,

uvrće se oko drvenih stubova poput pipaka ili tankih, uvijenih noktiju koji me hvataju za vrat. Osećam se kao da me div drži na dlanu.

Širi se poseban miris, koji mogu čak i da okusim u grlu. Podseća na vlagu i raspadanje, kao kad se zaklane životinje čuvaju predugo da bi se iz njihovih iznutrica sudbina valjano pročitala. Zar već mrem? Zar mi se utroba zgrušava, steže i očvršćuje u gustu crvenu masu kostiju i krvi? Zar već mogu da namirišem sopstveno raspadanje? Smrad je svakako zadah smrti. Nabiram dugu ljubičastu stolu i proveravam kožu na nogama. Tražim znake truljenja, smrti, kočenja, modru i rupklu kožu, rupice i nabrekle vene.

Iznenada svetlost lampe začkilji, zaleluja se i pogne k podu. Vrta mi se u glavi. Kraj levog stopala vidim dugu smeđu kost kako viri ispod sofe. Muklo vrisnuh. Uzeh je i bacih na drugi kraj prostorije. Podigoh noge na sofu, da se kost ne probudi i ne počne da me štipka za nožne članke. Sad se posvuda oseća smrad truleži. Tera me na povraćanje, ali mi iz praznog stomaka izlazi samo loš zadah. Pritiskam dlanovima obraze ispod očiju sve dok mi se disanje ne uspori i stomak ne smiri. Izgleda da su me živu sahranili u korišćen grob da smanje troškove. Zašto me to čudi? Što bi kopali novu raku kad mogu jednostavno da me bace u ispražnjenu? Ionako neću imati priliku da se žalim.

Prevrnuh se na stomak da pogledam ispod sofe. Tu je mnoštvo kostiju. Čudno je kako se u smrti raspadamo: kosti se rastavljaju na grupice – kosti nogu, ruku, šaka i vrata. Telo postaje samo skup, vreća kostiju, gomila ili zbirka poput nepovezanih strana knjige, raštrkanih i bez značenja.

Spuštam lampu na pod da osvetlim svoju družbenicu u zatočeništvu i smrti. Iskrzan zlatast kanap leži joj kraj lobanje, a kosti su joj još delimično prekrivene ljubičastom tkaninom. I ona je bila vestalka. Telo joj leži pod takvim uglom da mi se čini da je umrla licem naniže. Poslednji dah joj je imao ukus zemlje i prašine. Bube joj tumaraju sunderastom lobanjom i zamrljanim kostima kao da istovaruju brodove posle bitke. Razmišljam o svemu onome što se hranilo njome, živelo

od nje, rađalo se i učaurivalo u njenim šupljinama i svim mogućim otvorima. Nekako je ironičan taj život koji je iznikao iz njenih kostiju, iz njenog nagog tela, i tu se nastanio. Ironično je sve ono što će nastati iz mog tela dok se bude raspadalo i komadalo, ono što će živeti u mojim kostima kad sav vazduh nestane. A bila sam na pola puta. Ostalo mi je još samo petnaest godina. Dvadeset jedna mi je godina i imala bih trideset šest kad svemu dođe kraj, ali sad... sad ću zauvek imati dvadeset jednu godinu. Muka mi je. Ležem na sofu i pokušavam da smirim želudac koji se grči. Suze mi klize iz uglova očiju i golicaju me dok vijugaju ušnim kanalima. Bila sam na pola puta, a sad je sa mnom svršeno.

Diši.

Ne mogu da verujem da će mi uskoro doći kraj, da me više neće biti. On mi je jednom rekao da ljude samo taština navodi da veruju u večnost, u podzemlje. Kazao mi je da je smrt kraj i da sve okončava. Možda greši, možda zagrobni život postoji u utrobi insekata, ili lišću drveća, ili u zrcu peska, pa ću, uprkos raspadanju, slamanju na najmanje delove i prerastanju u nešto novo, nešto drugačije, i dalje pamtit i sebe kao celinu. Biću ista, a opet drugačija.

Rekao je da zagrobni život zapravo zavisi od pamćenja živih. Hoće li me on pamtit? Hoću li posle smrti obitavati kao mišićni grč između njegovih lopatica ili uporni pritisak u slepoočnicama? Hoće li ga sećanje na mene i moje prisustvo opterećivati kao breme na leđima? Ja ću njega zauvek pamtit, do poslednjeg daha. Mrtvi se ne sećaju živih.

Okrenuh se na stranu i zagledah u zid. Čekam. Svetlost lampe obasjava zid i rastapa turobno blato u meke smeđe obrise kao da je nekada bilo na obali. Kapci su mi teški. Zid mi se muti. Površina moje glinene tamnice pretvara se u meke bele oblake kakvi se viđaju u letnje poslepodne, koji plutaju i izobličavaju se u šta god mašta, ili možda bunilo, nalažu. Obrisi lica prikazuju se i nestaju na zidu: kriv nos, otekle oči, krupne usne, pas, konj. Ugledah vijugavu zmiju, žutu stabljiku, dugi žućkasti vrat žirafe, omču. U ušima mi odzvanjaju stotine glasnih

i prodornih krikova. Dosad to nisam primetila: okačen o ispupčen crni koren, pokidan i iskrzan, zlačani kanap blago se njiše tamo-amoo. Mora da je moja prethodnica izgubila strpljenje, pa je pribegla njemu: obmotala ga je oko vrata i pustila se. To je čedna smrt, bez bodeža i rana. Nas čak ni nož ne sme da okalja. Pređoh rukom preko sofe i napipah povez koji sam ranije nosila ispod grudi. On je oduvek bio tu, samo ja dosad nisam primetila da imam i tu mogućnost.

DEO I

Uopšteno govoreći, muškarci lako poveruju u željenu istinu.

Cezar

POGLAVLJE I

Izabrana sam po vetrovitom danu. Sećam se toga jer mi je vetar mrsio neposlušne pramenove koji su me golicali po nosu i otkrivali mi ogoljena mesta na temenu, iako mi je kosa bila čvrsto upletena. Majka mi je sklonila ruku da se ne bih češala dok smo koračale kaldrmisanom stazom do nosiljke koja nas je čekala. Toga se dobro sećam: ne njenog dodira, već da sam prvi put bila sprečena da se počešem tamo gde me svrbi.

Prethodno večer pokušala je da mi oboji smeđu kosu u plavičastoriđu nijansu. Utrljavala mi je smešu od kaninog lišća dok me teme i vrat nisu zboleli, ali od toga mi je kosa obilno opala, zamršena među njenim prstima kao morske alge. Ono malo proređene kose što mi je ostalo neravnomerno je žučkasto obojeno kao da sam na pruge. Majka se razočarala, ali ipak mi je ona ujutru uplela kosu, a ne robinja. To nikada ranije nije činila. Nisam ništa slutila, ali pomislila sam da se više zanima za mene sad kad sam napunila šest godina i nisam slabašna beba. Osim toga, stavila mi je u kosu svoje lepe češljeve s perlicama, sačinjene od ljeskavih školjki, premazala mi obraze belom kredo i nežno oduvala suvišni prah slatkim dahom koji je mirisao na kajsije.

Ako mi je išta govorila tog jutra dok mi je ulepšavala kosu i lice, nisam je čula. Ako je zasuzila, nisam to primetila. Ako se sagla da me poljubi, nisam osetila njen zagrljaj.

Mada me nikad dotad nije oblačila, rado se sećam kako me je jednom-dvaput stavila na svoj krevet i dozvolila mi da je posmatram kako se odeva i kako joj češljevi uranjaju u savršeno upletenu kosu obojenu u zlatastoriđe s primesom šafra-na. Veštim rukama je pričvršćivala biserne minduše što su se slagale sa ogrlicom, ili je brižljivo nanosila izmrvljenu kredu na obraze, a ugljen na kapke, zastajući da odluči hoće li uzeti lepezu od paunovog perja ili suncobran. „Raskošno, jednostavno raskošno“, govorila je. Ali ja sam mislila da „raskošno“ znači „klizavo“, pa sam zamišljala kako neko proliva vedra puna maslinovog ulja po trpezarijskom podu i kako se ljudi mažu njime, pa potom, onako ljigavi, klize i valjaju se na stomacima od stolice do sofe, te sve do dvorišta. Majka je pružila ruku, pogleda i dalje prikovanog za ogledalo, i dotakla kosu lepuškaste mlade robinje koja joj je pomogla da se spremi i rekla: „Kakva divna kosa... uskoro“, a ja sam znala da će naložiti da joj se odseče i preradi u periku koju će nositi da bi joj ionako dugi uvojci izgledali gušće.

Imati kćer vestalku donosi poštovanje i ugled. Mi se ne sećamo roditelja, ali oni mogu da nas pokažu – „To mi je bila kći... jednom davno“ – i steknu divljenje. Volim da mislim kako me je pokazivala drugima u pozorištu ili na igrama, ili čak za vreme obreda, sve se otimajući za bolje mesto odakle će me posmatrati. Često se pretvaram da me gleda pa, ispunjena ponosom, ispravljam leđa i uzdižem bradu. Ponekad priželjkujem da se kaje, da žali za izgubljenom kćeri koju želi natrag, pa ponovo ispravljam leđa i dižem bradu: mogli ste imati divnu kćer. Sad je vrlo verovatno mrtva, ali na to ne obraćam pažnju. Devici treba nadahnuće, gde god ga našla, stvarno ili ne.

Pre tog jutra samo je posmatrala kako me robinja kupa, oblači ili hrani. Gledala me je kao marionetu u senci, u daljini, dok

su me potapali u kadu, prebacivali mi finu svilu preko glave ili dok sam jela gnječene jabuke. Lice joj se zamračivalo kao kad uđe u kuću iz osunčanog dvorišta, pa oči tek treba da joj se priviknu na iznenadni polumrak.

No jasno se sećam njenog lica tog jutra, kad je zastala da izmasira zglobove na prstima pošto mi je uplela kosu. Pomislila sam da krši ruke. Kosa joj je padala do struka, talasasta od uvijača za kosu koje je prethodnog dana držala na glavi. Delovala je umorno: imala je tamne podočnjake i izražen trougao između obrva. Izgledala je sasvim drugačije tako, bez šminke.

Bila sam uzbuđena i prosto nisam mogla da dočekam da mi majka uredi kosu. Nestrpljivo sam se vrpeljila, zbog čega se sad kajem. Da sam samo više uživala u njenim poslednjim dodirima.

Bratovljeva kuja je nedavno okotila štenad, a otac mi je rekao da ću tog dana najzad smeti da pomilujem jedno od njih. Brat je bio mnogo stariji od mene, pa me je često dizao na ramena i tako smo hodali po vili i vrtu dok sam mu se ja držala za vrat i neobrijanu bradu, koja me je grebala. U tim trenucima sve mi se činilo sićušno, a naročito ja sama. On bi se zaputio dvorištem, pored mermernog jezerceta punog zmijuljica s nerazvijenim očima nalik zjapećim rupama i oštrim zubima, i srebrnih ribica kojima su se hranile. Smatrane su specijalitetom, koji ćemo uskoro pojesti. Zagolicali bismo malog roba glatke i savršene smeđe kože, koji bi podigao nevideći pogled nalik očima zmijuljica da ispita kakvu to neobičnu senku moj brat nosi oko vrata i na ramenima. Brat je gazio po žutim narcisima koji su rasli između dvorišnih stubova i koje sam ponekad brala, gonjena grižom savesti, jer sam znala da ih time ubijam.

Tog jutra, pošto smo doručkovali obilnije nego obično, ovse-nu kašu, orahe i hleb umočen u med, otac i brat su izneli jedno štene sa smeđim pegama i nežno mi ga položili na ruku, iako sam još sedela za trpezarijskim stolom. Brat bi dobio čušku ako bi njegov pas samo prišao stolu. Pogledah kuće jedva otvorenih

očiju i toplog pegavog krzna, koje mi se ugnezdilo u naručju i grejalo me kao pećnica. Grudi su mu se brzo dizale i spuštale kao da brine šta će ugledati kad najzad širom otvori kapke. Njihala sam ga i pitala oca mogu li da ga zadržim. „Molim te, dozvoli mi samo ovo jedno.“

Otac je samo slegnuo ramenima i malo se nasmejao: „Svakako, mila moja. Možeš da ga zadržiš. Čuvaćemo ga ovde umesto tebe.“

Brat mu šaljivo došapnu: „Izgleda da joj majčinstvo leži.“

„Sad moraš da ga vratiš da ga majka nahrani.“ Otac uzdahnu i pruži ruku da uzme kuće.

Sagnula sam se i poljubila štene u naboranu njuškicu, pa ga malo stisla, srećna što imam psa kao što ima brat. Nisam ni pomislila da ih pitam zašto će ga čuvati *umesto* mene.

„Ne smeš tako da je zavaravaš“, rekla je majka kad se pojavila iz spavaće sobe u novoj beloj stoli s belim perjem golubica ušivenim oko izreza na grudima, na krajevima rukava i po porubu. Sad je više ličila na sebe. Protrljala mi je leđa između lopatica kao da me slabašno tapše po njima. Otac mi je oko tunike obmotao majčin šal, izrađen od jarkozelenih i zlatastih komada tkanine, a majka se nežno nagnula iznad mene i stavila mi ogrlicu protiv uroka oko vrata, okrznuvši me pernatim rukavima po ušima. „Kuda idemo?“, upitala sam je.

Ona me uze za obe ruke i kleknu pred mene. „Idemo na Forum, mila kćeri.“ Naherila je glavu i iznenada me veoma pomno osmotrila, kao da sam bolesna ili umirem. Setila sam se žutih narcisa koje sam mnogo puta brala, pa su mi mlitavo visili u rukama, i u ušima stade da mi odzvanja nekakva strepnja. Suze mi navreše na oči. Majka mi brzo okrenu šake, poljubi me u oba dlana i našali se kao da mi gricka prste grokćući kao gladna svinja. Nisam navikla na to, na toliku majčinu popustljivost. Pomamno se zakikotah i zaboravih na strah.

Majka i otac me uzeše za ruke, pa pođosmo od kuće. „Oprosti se od svega“, reče mi majka.

„Zbogom, sve.“ Mislila sam da se još šali, da je sve samo igra. „Zbogom, brate. Zbogom, štene. Zbogom, kućo. Zbogom, žuti narcisi. Zbogom, zmijuljice. Zbogom, dadiljo. Zbogom, dečaće bez očiju. Zbogom.“

U nosiljci, dok smo se spuštali niz brežuljak Palatin, posmatrala sam našu kuću kako se smanjuje i nestaje iza drugih sličnih kuća, a potom postaje samo mrljica koju više nikada neću uspeti da nađem.

Kad smo se približili Forumu, ugledasmo veliku svetinu okupljenu kraj Sabornog trga.

„Koje se božanstvo slavi danas?“

Nisam volela verske svetkovine, već proslave posle njih: ulične izvođače, miris pečenog mesa i hleba koji je ispunjavao vazduh, oca, koji se šalio s drugim muškarcima, i zabave koje su potom priređivali u našoj vili. Volela sam da slušam razuzdan smeh i prigušene razgovore sve dok ne zaspim.

„Ti duboko poštuješ bogove, zar ne, mila kćeri?“, upitao me je otac i zagledao se u majku preko moje glave.

„O da!“, odgovorih. „Da!“

„Onda, neka ti bude!“, reče on i, pre nego što sam uspela da ga pitam šta sam to pozelela, nosiljka stade, a otac me podiže jednom rukom i prenese do govorničkog podijuma. U podijumu su po obodu ugrađeni brodski pramci, ukrašeni trakama vezanim oko vratova drvenih bista ili izduženih krmernih statua, koje su lepršale i pucketale na vetru. Biste ispucalih lica i izdubljenih očiju izgledale su kao vezane životinje koje su vlasnici izgubili.

Bila sam veoma visoko, više nego na bratovljevim ramenima. Videla sam trg s tri drveta, Janusovo svetilište, pa čak i Venerin hram.

Otac je drugom rukom mahao okupljenoj gomili navodeći ih da podrže mene, to jest njega. Na kraju krajeva, njegovo je ime bilo na glasačkoj kuglici, a ne moje. Spustio me je u red

slobodnih devojčica, kćeri imućnih rimskih građana koji su žudeli za čašću da ih poklone Rimu. Spustio mi je krupne ruke na ramena i protresao me, kao da me ushićeno grli, a onda se okrenuo i sišao niz stepenice i dalje mašući. Delovao je tako mlado i sasvim je nesputano privlačio pažnju na sebe, ne stideći se svog glasnog obraćanja. Izgledao mi je mlađe od majke, mada je bio mnogo stariji. Zbog toga ju je zadirkivao i govorio kako je star kad bi ga mrzelo da uzme jastuk ili pehar vina sa stola pored divana. „Pruži mi taj pehar vina, mila ženo, jer sam prestar da ustanem, a ti si tako mlada i gipka, pa ćeš mi ga sigurno dohvatiti.“ Nasmejao bi se, a majka, slika i prilika lepote kao ukras na vazi, donela bi mu jastuk, pa bi ga on stavio pod glavu obraslu crnim i srebrnastim uvojcima i prebacio jednu kosmatu nogu preko druge.

Majku sam dotad već izgubila iz vida: stopila se sa ustalasanim morem glava u podnožju. Neke devojčice su stajale mirno, utučenih lišaca uokvirenih kosom brižljivo upletenom kao u neveste, nalik mojoj. Neke su uživale u pažnji, rumenih obraza, pa su kršile ruke čas ispred sebe, čas iza leđa, kao da ih drže da ne počnu njima neobuzdano da mašu, i tiho se kikotale. Bilo je i onih koje su plakale, žmureći, ispruženih ruku, sigurne da će ih majke ubrzo ponovo uzeti i spustiti odatle.

Podijum je bio zastrt krasuljcima dugih stabljika, ali žene su bacale još, lica skrivenih potocima belih rada koje su padale s plavog neba poput oblaka. Neki cvetici su padali pored podijuma, neki na čuvaru, a neki, još gore, na pogrešne devojčice, a ne na onu kojoj su bili namenjeni za sreću. Mene je jedan pogodio u nogu, pecnuvši me malo pre nego što mi se skotrljao na stopalo kao mrtva riba, ali sigurna sam da je to tuđa majka loše ciljala. Moja majka je izvesno želela da se vratim kući.

Pontifeks maksimus* je koračao podijumom tamo-amo, povremeno podižući lica devojčica da ih osmotri, okrećući ih

* Lat.: *Pontifex maximus* – starorimska titula koja označava vrhovnog sveštenika. (Prim. prev.)

s jedne na drugu stranu ne bi li se uverio da su sve savršene i neiskvarene, usput ih pitajući ponešto da proveri da su im um, govor i sluh takođe bez mane. Kad je dospeo do mene, kiselo se osmehnuo, a beleg u obliku dudinje presijavao mu se na suncu, dok mu se crna kosa vijorila na vetru. Nije me ništa pitao, već je samo uzdahnuo i ne pogledavši me sivim očima.

Na svakoj glasačkoj kuglici stoji ime oca i sve se nalaze u drvenoj kutijici. Otac mi je bio senator, što sam znala jer su samo kćeri senatora mogle da postanu device. Otad sam na razne načine zamišljala kako je stavio moje ime u kutiju s kuglicama. Ponekad ga zamišljam kako to čini odsutno, zadubljen u žučan razgovor s drugim senatorima, možda dok im priča šalu. Katkad pomišljam da je projurio kraj kutije kasneći na sastanak ili zabavu u kupatilu, skoro zaboravivši da ubaci moje ime. „A da, čekaj malo, kakve sam ono namere imao s kćerkom?“, pa se potapšao po togi i stao da traži glasačku kuglicu po tašni, kao da je zaturen spisak namirnica koje treba da kupi na Forumu. Ali nikada nisam ni pomislila da je oklevao, da se prenuo kad je kamena loptica pala na dno kutije. Kako se kćeri lako trampe, čak i za ono što se ne može imati jer je klizavo i lako se kalja: čast. Bilo bi bolje da me je menjao za zlato. Tad bih bar tačno znala koliko vredim.

Šest junica su vezane jedna za drugu oko vrata da ih žrtvuju kad se izabere nova devica. Okruglasta tela su im obojena u ljubičasto, a venci od krasuljaka zakačeni su im za glave s kojih je polako kapala krv. Pontifeksu maksimusu toga je padala oko tela kao kakva stena zastrta tkaninom. Vetar ju je pribijao uz njegove krupne grudi dok je izricao molitve i tražio pomoć od bogova da izabere pravu devicu, te da ona bude čista i poslušna kako bi Rim uvek bio bezbedan. Molio se, ne Vesti, čije će odobrenje doći kasnije, već „najboljem i najvećem“ Jupiteru.

Tada sam primetila da samo četiri device stoje oko niskog privremenog plamena. Vetar im je nosio stole i velove, ali sve su stajale potpuno nepomično, kao krhke grančice obmotane

svilom. Pitala sam se gde je preostala devica jer je uvek bilo pet neobičnih žena odevenih u ljubičasto, a šesta je ostajala u hramu da pazi na vatru. Letnje sunce mi naglo osvetli tuniku, kao da mi vrelim dahom greje tkaninu. Jedna devica je nedostajala.

Pontifeks maksimus posegnu u kutiju obmotanu ljubičastom svilom koju je držao rob, dok su mu se usne micale izričući molitve. Svetina je utihnula. Samo su još bebe plakale, devojčice tiho jecale i junice mukale. Izvadio je kuglicu, zakoračio do ruba podijuma i pročitao ime tako glasno da su mu vene na vratu iskočile i ramena mu se izvila kao da je to učinio poslednjim dahom. Začuh oca kako se raduje i trči nazad do podijuma preskačući po dva stepenika. Podigao me je i zavrteo nosa priljubljenog uz moj. Trudila sam se iz petnih žila da se ne osmehnem, ne nasmejem, da mu ne dozvolim da me tako lako odnese pontifeksu maksimusu, ali nikada ga nisam videla tako zadovoljnog mnome.

„Nemoj mnogo da se zanosiš“, upozoravao me je otac kad bih se rasplakala jer me je brat počupao, ili kad bih se preglasno i prenaplašeno nasmejala, ali ovog puta sam mu dozvolila da me ponese u zanosu pobede.

Umesto toga, kad me je otac predao pontifeksu maksimusu kao simboličnu ženu i kad mi je on došapnuo: „Voljena“, trebalo je da vrisnem, šutnem ga, dreknem, isplazim mu se, iskrivim lice u grotesknu i užasnu grimasu, ili da balavim kao luda. Trebalo je da mu se izmigoljim kad me je podigao, da padnem (što se smatralo lošim predznakom), pa da nema drugog izbora da objavi kako sam nepodobna. Ali lako je praviti se pametan sad kad je već kasno.

Kutija s glasačkim kuglicama još je stajala otvorena u robovim rukama, a kad me je pontifeks maksimus podigao visoko u vazduh, jasno sam je osmotrila. Veruje se da izbor nove device zavisi samo od sreće, okolnosti i Jupiterove mudrosti, te da sve devojčice imaju iste šanse, premda se neki očevi trude iz petnih žila da prevagnu tas na svoju stranu nudeći darove Jupite-

ru. Kutija je bila prazna. Ime je odabrano mnogo ranije. Nije ovo bilo izvlačenje na sreću. U prvi mah sam pomislila da je rob izvadio ostala imena, te da ću, kad me spusti, uzeti kutiju, prići rubu podijuma i izvrnuti je. Otac bi se ponosio mnome jer dobre devojčice uvek govore istinu. Doduše, ponekad se ljuti i kaže da trabunjam. Da li bi se ovo moglo nazvati istinom ili trabunjanjem? Nisam bila sigurna. Otac je sišao stepenicama. Otišao je i ne znajući šta se zapravo desilo. Pontifeks maksimus je zahvalio Jupiteru što mu je vodio ruku da izabere odgovarajuću devicu, kao da je upravo ubrao najslađu jabuku s drveta. Nežno me je spustio, a ja potrčah niz stepenice za ocem, koji se okrenuo, osmehnuvši se ne meni, nego okupljenim posmatračima. Izveštačeno me zagrlili, na šta se svetina nasmeja, pa me podiže i stavi kraj pontifeksa maksimusa i zapreti mi prstom ispred nosa. „Ovo je Jupiterova volja, Emilija. Poštuj je i bićeš poštovana. Hajde sad, budi dobra.“ Gledala sam ga kako odlazi i vrti glavom kao otac koji je upravo ukorio dete, na šta se još nekoliko ljudi nasmeja.

Laknulo mi je kad sam shvatila da je Jupiter uklonio ostala imena, baš kao što je otac i rekao. Prikrao se neprimetno, bešumno – mada nisam bila sigurna odakle – odneo ostale kamenčiće, smrvio ih u prah i pepeo i oduvao s dlanova. Ili možda nije ni došao, već je to učinio izdaleka, kao da nam šalje poljubac, jer bogovi ne moraju lično da izvršavaju sopstvenu volju. Jupiter je izabrao mene. Tada sam još verovala u takve stvari, pre nego što mi je Tulija objasnila da nije tako. Tad mi je bilo lakše. Lakše sam mogla da prihvatim da je otac podmićivanjem izdejstvovao moj izbor, te da je mojim roditeljima čast mnogo više značila nego ja.

Četiri vestalke me prihvatit će i zagrlit će, ukočenih i pravih tela pod stolama, što je zaokružilo ceremoniju „predaje“.

Najzad me podigoše u ljubičastu nosiljku, sasvim drugačiju od one u kojoj sam stigla. Bila je zastrta ljubičastom svilom, poput drvene kutije uvijene kao poklon, ali prazne. Oko nosiljke

su čekali muškarci neobičnog izgleda, svaki sa snopom pruća čvrsto prislonjenim uz levo rame, kao da se boje da će im iskliznuti iz ruku. Kasnije sam saznala da je to još jedna povlastica vestalki: da imaju liktore. Premda ne možemo da im naložimo da nekoga uhapsu ili ubiju, kao što to mogu magistrati, ipak su stalno uz nas, najavljuju naš dolazak i omogućavaju nam prolaz, iako nam najčešće niko ne stoji na putu. Ako bi pešak prošao ispod naše nosiljke, slučajno ili ne, liktori bi morali da ga ubiju na licu mesta zbog počinjenog svetogrđa. Ljudi se klone vestalki.

Venac od krasuljaka stalno mi je padao na stranu, a srce mi je tuklo toliko brzo da sam ga osećala u grlu. Plašili su me tapšanje gomile i mnoštvo ruku koje su mi mahale i pokušavale da me dotaknu za sreću. Gotovo da sam osećala kako me te ruke vuku i guše.

Dok smo se u nosiljci približavale kući u kojoj žive vestalke, niko me nije tešio niti uveravao da će sve biti dobro. Zamišljala sam da će sedišta u nosiljci biti obložena mekim ljubičastim jastucima i svilenim tkaninama. Međutim, sve je delovalo neudobno. Gotovo sam osećala neravnomeran korak slugu koji su nas nosili. Suze su mi se kotrljale niz obraze dok su me devojke ćutke posmatrale kao da sa mnom nešto nije u redu.

„Znate, imam psa, pa moram uskoro da se vratim da ga nahranim... Čeka me...“

Nosiljka me je polako gušila. Osećala sam kako mi njihov dah oduzima vazduh i muk mi odzvanja u ušima.

Jedna od njih pruži ruku k meni. Oči su joj bile svetlucave ali neodređene boje, nekako sivkaste, s primesom raznih drugih nijansi. „Ja sam Tulija“, reče blago. Ruku je držala ravno, okrenutu na stranu kao tanjir koji se izvrne da se s njega sastruže hrana. Prinela mi je dlan blizu obraza, ali nije me dotakla, kao da se vazduh oko mene iznenada zgusnuo u nepropusnu opnu.

Druga, starija devica pljesnu rukama tik iznad Tulijine šake. „Kako ćeš joj time pomoći?“, prekori je. Njena glava me je pod-

setila na kamenje po kom je moj brat skakao preko jezera, smejući se zmijuljicama koje su bežale: bilo je izduženo, ovalno i izbrazdano. Oči su joj bile duboko usađene i obrubljene upadljivim borama, kao da joj se kapci tope. „Ja sam Sempronija, vrhovna vestalka. Ovo je Fabija, druga po redu.“ Pokaza prema bledej devici uskih ramena i sitnog nabijenog tela, koja je sedela kraj nje. Fabijine crne, iskrzane obrve su joj se isticale na bledej puti koja je stalno delovala vlažno na dodir. „Treća je Tulija, ali to već znaš jer ti se obratila bez pitanja.“ Uplašilo me je što je to rekla sasvim hladnokrvno, kao da je ne kori, već mi je samo predstavlja. Tulija skrenu pogled, pretvarajući se da gleda kroz otvor zastrt teškim zavesama. „Porcija je četvrta. Poslednja, peta, ostala je u hramu s Vestom.“ Sempronija zažmuri na trenutak, a onda se prenu kao da se iznenada setila nečega, valjda imena pete device. Ali samo se malo nagnu ka Fabiji: „Hoće li umeti da čuva vatru?“, upita, pa sve četiri stadoše da se došaptavaju. Semproniji su zubi zveckali kao da pucketa prstima uz pesmu.

Nisam bila sigurna zašto su se tako postrojile, zašto su sebi dodelile brojeve kao da čekaju u redu za nešto, ali posle sam shvatila da se devičanstvo vrednuje na osnovu starosti, to jest vremena provedenog u hramu. Sećam se Sempronije, najstarije među njima, mada je dečje pamćenje plitko i često nepouzdanog jer čuva samo određena sećanja. Bila je neobična i gotovo groteskna. Delovala mi je nekako sablasno. Pošto joj se život bližio kraju, izgledala je kao bleđa senka prave žene koja ne oseća, ne razmišlja niti zvuči kao stvarna osoba, pa zato više podseća na neobičnu i odbojnu ljudsku spodobu. U tom trenutku, dok sam sedela naspram nje, pribijavala sam se da će me zaskočiti i pokušati da me proždere, da mi isisa život koji tek treba da proživim. A to će i učiniti, sve redom, samo ne onako kako sam to tada zamišljala. Sempronija me pogleda. Ružičasta sluzokoža iznad donjih kapaka delovala joj je kao naslikana, ali smeđe oči su joj bile hladne. Namah shvatih da uprkos izgledu neće uskoro umreti. Dobre device žive najduže.

Okrenuh se Tuliji i primetih da koluta očima, kako sam ponekad zamišljala da majka radi kad okrene leđa ocu, ali možda sam među njima samo tražila neku sličnost koje nije bilo, kao kad neko traži tračak nade u beznađu. Sad više ne znam šta je bilo istina.

Tulija skinu veo i, premda je gledala pravo, osmejak joj zai-gra na usnama. Posle mi je rekla da je time želela da me uteši. Kazala je da je u tom trenutku samo to smela da učini.

Sempronija i Fabija prestadoše da se došaptavaju, pa ostade da odzvanja samo korak liktora, uvek na istoj razdaljini, a ja pretrnuh jer sam znala da se udaljavam od svega poznatog i srljam u nepoznato.

Budući da je Porcija bila mlađa od ostalih, pomislih da će me razumeti.

„Imam psa. Moram da se vratim da ga nahranim.“

Pod tankim velom oči su joj se činile još krupnije, nalik smeđim lopticama utisnutim u kolač od testa, a nos joj je bio šiljat kao da je neko uštinuo testo i vukao ga sve dok mu nije napravio istanjen vrh. Imala je bubuljice na bradi i između svetlih, plavih obrva koje su joj se slabo razaznavale na bledej koži. Tek napupele grudi jedva su joj se nazirale ispod stole. Da, bila je dovoljno mlada da me sasluša, ali samo je otpuhnula, a veo joj se zavijorio ispred usana.

POGLAVLJE II

Bilo mi je neobično kad sam ušla u kuću. Prolazila sam kraj nje s porodicom na putu za Forum. „Tamo žive časne sveštenice boginje Veste, koje brinu o njoj. Zar im kuća nije lepa? Sigurno je lepo živeti u njoj.“ Majka se zavalila u sedištu i prinela licu uglancano ogledalce da se sakrije od mene. Jednom sam je posmatrala kako prinosi Vesti buket cveća na najvišem stepeniku hrama. Dok smo se vraćale uzbrdo u nosiljci, rekoh majci da mi pre liči na mračnu i skučenu pećinu s dva kipa. Uštinula me je za nadlakticu. „Takvim nepoštovanjem navalićeš mi zlu kob na vrat.“

Kuća se činila prostranija spolja, a beše skučenija iznutra. Na osnovu visokih stubova na ulazu moglo se pomisliti da je bogato opremljena, ali bila je znatno ogoljenija i jednostavnija od naše vile. Iza ulaznih vrata nalazilo se prostrano glavno predvorje s dugim pravougaonim bazenom, u kom je voda bila tako bistra da mu se videlo dno, okruženim kamenim kipovima nekadašnjih vestalki. Robinja je brižljivo čistila jedan četkicom. Mozaici na zidovima i podu prikazivali su Vestu, Minervu, ili jednostavne crno-bele geografske oblike. Velike vaze, takođe oslikane likovima Veste ili Minerve, te biljke u saksijama poređane po dugim ukrasnim ljubičastim ćilimima, bile su jedini